

Programiranje 2

7. predavanje

Saša Singer

singer@math.hr

web.math.hr/~singer

PMF – Matematički odjel, Zagreb

Sadržaj predavanja

- Stringovi (kraj od prošli puta):
  - Primjeri obrade stringova.
  - Korisne funkcije za pretvorbu iz `<stdlib.h>`.
- Pokazivači (drugi dio):
  - Pokazivači i polja (ponavljanje).
  - Polje pokazivača — deklaracija. Polje stringova.
  - Polje pokazivača i dvodimenzionalno polje.
  - Sortiranje rječnika zamjenana pokazivača.
  - Argumenti komandne linije.
  - Dinamička alokacija memorije (ponavljanje).
  - Pokazivač na funkciju.

Informacije

Termin prvog kolokvija je:

- srijeda, 29. 4., u 12 sati.

Praktični kolokvij (prvi krug) — kratki komentar:

- Rezultati su sasvim “dobri” — oko 76% svih prijavljenih,
- tj. prošlo vas je 125 od 164.

Praktični kolokvij (drugi krug) — termini su:

- subota, 9. 5., praktikum 2 — 3 grupe.

Prijave mogu odmah — na zidu, desno od moje sobe!

Informacije (nastavak)

Rok za predaju **ispričnica** za nedolazak na PK i sl.:

- posljednje **predavanje** ili **vježbe** **prije** kolokvijskih tjedana.

Za one koji **nemaju** pravo **izlaska** na popravak PK,

- rok za **molbe** je do **kraja** **prvog** kolokvijskog tjedna!

Napomena: od **prvog** popravka PK i nadalje, **nema**

- **odbijanja** zadataka s **matricama**,
- **uvodjenja** svojih granica na dimenzije **nizova** i **matrica**.

Postoji i **dinamička** alokacija!

Stringovi (nastavak)

Sadržaj

- Stringovi (nastavak):
  - Primjeri obrade stringova.
  - Korisne funkcije za pretvorbu iz `<stdlib.h>`.
  - Implementacija funkcije `atoi`.
  - Obratna funkcija `itoa`.

Broj riječi u stringu

Primjer. Napisati funkciju koja broji riječi u stringu koji je stigao kao argument. Riječ je niz znakova bez praznina, a riječi su odvojene bar jednom prazninom ili znakom \t.

Koristimo logičku varijablu razmak koja pamti da li smo:

- u razmaku (“između” riječi) i tad je TRUE (1), ili
- u riječi i tad je FALSE (0).

Brojač riječi povećavamo na izlasku iz riječi.

```
int broj_rijeci(char *str)
{
    int brojac = 0;
    int razmak = TRUE; /* Ispred prve rijeci. */
```

Broj riječi u stringu (nastavak)

```
while (*str != '\0') {
    if ((*str == ' ') || (*str == '\t')) {
        if (!razmak) {
            ++brojac;
            razmak = TRUE;
        }
    }
    else
        razmak = FALSE;
    ++str;
}
if (!razmak) ++brojac; /* Zadnja rijec */
return brojac;
}
```

Broj riječi u stringu — glavni program

Primjer (nastavak). Glavni program.

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>

#define TRUE 1
#define FALSE 0

int broj_rijeci(char *str)
{
    ...
}
```

Broj riječi u stringu — glavni i izlaz

```
int main(void) {
    char s[] = "Ja sam mala Ruza, mamina sam kci.";
    printf("String:\n");
    printf("%s\n", s);
    printf("Broj rijeci: %d\n", broj_rijeci(s));
    return 0;
}
```

Izlaz:

String:

Ja sam mala Ruza, mamina sam kci.

Broj rijeci: 7

Zadatak. Napišite funkciju **broj_rijeci** koristeći indekse.

Broj riječi u stringu (nastavak)

Ovaj primjer možemo napraviti i tako da brojač povećavamo

- na **ulasku** u riječ (što je **prirodnije**).

Umjesto **razmak**, zgodnije je koristiti logičku varijablu **rijec** s obratnim značenjem:

- ako smo **u riječi**, vrijednost je **TRUE (1)**,
- ako smo u **razmaku** (“između” riječi), vrijednost je **FALSE (0)**.

```
int broj_rijeci(char *str)
{
    int brojac = 0;
    int rijec = FALSE; /* Ispred prve rijeci. */
```

Broj riječi u stringu (nastavak)

```
for ( ; *str != '\0'; ++str)
    if ((*str == ' ') || (*str == '\t')) {
        if (rijec)
            rijec = FALSE; /* Moze BEZ if */
    }
    else
        if (!rijec) {
            ++brojac;
            rijec = TRUE;
        }
    return brojac;
}
```

Umjesto **while** petlje iskoristili smo **for** petlju.

Broj riječi u stringu — komentar

Napomena: Funkcija za brojanje riječi radi na principu konačnog automata. To je “jednostavniji” stroj od Turingovog — traka je samo **ulaz**, ne treba **pisati** na traku (v. Prog1).

Pripadni konačni automat ima samo **2** moguća stanja:

- **unutar riječi**,
- **izvan riječi**, tj. **razmak** “između” riječi.

Ta stanja smo **pamtili** u varijabli **razmak** ili **rijec**, koristeći samo **2** vrijednosti — **0** i **1**.

Prijelaz iz stanja u stanje (ili ostanak u stanju) određen je samo **trenutnim** stanjem i **sljedećim** znakom na **ulazu**.

Povećanje brojača je dodatna akcija — koju radimo kod odgovarajućeg **prijelaza** iz jednog stanja u drugo.

Broj riječi u stringu — varijacije na temu

U prethodnoj funkciji, “**separatori**” riječi su samo **2** znaka:

- praznina (znak ‘ ’) i horizontalni tabulator (znak ‘\t’).

Svi ostali znakovi su **dio riječi**.

Varijacije. Promijenite funkciju **broj_rijeci** tako da “**separatori**” riječi budu **i** sljedeći znakovi:

- “**bjeline**” (kao u C-u za funkciju **scanf**), tj. znakovi:
  - ‘ ’, ‘\t’, ‘\v’, ‘\n’, ‘\r’, ‘\f’,
(možete koristiti funkciju **isspace**),
  - još i “**interpunkcijski**” znakovi:
    - ‘ , ’, ‘ : ’, ‘ ; ’, ‘ . ’, ‘ ! ’, ‘ ? ’.

Kao i prije, svi **ostali** znakovi su **dio riječi**.

Broj riječi u stringu — zadaci

Zadaci. Napišite funkciju koja ima **string** kao argument i radi sljedeće:

- Broji riječi s određenim svojstvom:
  - samo “**prave**” riječi, sastavljene od **slova** (**alpha**),
  - samo “**brojeve**”, sastavljene od dekadskih **znamenki** (**digit**),
  - samo **operatore** — po **pravilima C-a**.
    - Ovo nije lako: neki **operatori** su sastavljeni iz **2** znaka — poput **||**, **<<**, **<=**, **+=** (ima ih još).
- Nalazi **najdulju** riječ s određenim svojstvom i **vraća pokazivač** na početak te riječi.
  - **Oprez:** provjeru je li riječ **najdulja** (do sada) moramo napraviti na **izlazu** iz riječi.

Primjer — implementacija funkcije atoi

Primjer. Napišimo implementaciju funkcije **atoi** iz standardne biblioteke (zaglavje **<stdlib.h>**) koja **prevodi niz znakova (string)**, koji predstavlja **cijeli broj**, u njegovu **numeričku vrijednost**. Funkcija treba:

- preskočiti sve početne **bjeline** (kao u funkciji **scanf**),
- učitati **predznak** (ako ga ima),
- i redom pročitati sve **znamenke**,

te ih prevesti u **broj** tipa **int**.

```
#include <ctype.h>

int f_atoi(const char s[])
{
```

Primjer — implementacija atoi (nastavak)

```
int i, n, sign;

    /* preskace sve bjeline, prazan for */
for (i = 0; isspace(s[i]); ++i) ;
sign = (s[i] == '-') ? -1 : 1;      /* predznak */
    /* preskoci predznak */
if (s[i] == '+' || s[i] == '-') ++i;
    /* Hornerov algoritam za broj */
for (n = 0; isdigit(s[i]); ++i)
    n = 10 * n + (s[i] - '0');
return sign * n;
}
```

Ovdje koristimo funkcije `isspace` i `isdigit` iz `<ctype.h>`.

Na primjer: `f_atoi("-1234") = -1234` (broj tipa `int`).

Funkcije iz <stdlib.h>

U standardnoj biblioteci `<stdlib.h>` već postoje neke funkcije konverzije za pretvaranje stringa u broj odgovarajućeg tipa.

<code>double atof(const char *s)</code>	prevodi <code>s</code> u <code>double</code> ,
<code>int atoi(const char *s)</code>	prevodi <code>s</code> u <code>int</code> ,
<code>long atol(const char *s)</code>	prevodi <code>s</code> u <code>long</code> .

Ove funkcije rade slično kao čitanje broja odgovarajućeg tipa:

- preskaču se bjeline na početku stringa,
- a zatim se “čita” najdulji niz znakova koji odgovara pravilu za pisanje broja tog tipa,
- i pretvara u broj.

Funkcije konverzije iz <stdlib.h> — primjer

Primjer: pretvaranje “početka” stringa u broj.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(void) {
    printf("%d\n", atoi(" 123"));          /* 123 */
    printf("%d\n", atoi(" 12 3"));         /* 12 */
    printf("%d\n", atoi(" 12abc3"));       /* 12 */
    printf("%d\n", atoi("abc12 3"));       /* 0 */

    printf("%g\n", atof(" 12.5a4c 3"));  /* 12.5 */
    printf("%g\n", atof(" 12.5e4c 3"));  /* 125000 */
    return 0;}
```

Još neke funkcije iz <stdlib.h>

Napomena. U datoteci zaglavlja `<stdlib.h>` deklarirane su i funkcije za **apsolutnu vrijednost** **cijelih** brojeva.

<code>int abs(int n)</code>	apsolutna vrijednost,
-----------------------------	-----------------------

<code>long labs(long n)</code>	apsolutna vrijednost.
--------------------------------	-----------------------

Funkcija `double fabs(double d)` nije tu, već u matematičkoj biblioteci `<math.h>`.

Zadatak: `itoa` — ispis cijelog broja u string

Zadatak. Napišite implementaciju funkcije `itoa` koja pretvara cijeli broj u `string` (kao pri ispisu).

Napomena: Funkcija `itoa` ne postoji u `<stdlib.h>`. Jedna moguća implementacija dana je u knjizi KR2, str. 64 (kôd je na sljedećoj stranici).

- Međutim, ta funkcija ne radi za najmanji prikazivi cijeli broj — na primjer, -2^{31} na 32 bita.

Probajte ju popraviti, tako da radi za sve prikazive cijele brojeve iz tipa `int`!

Funkcije `atoi` i `itoa` mogu se realizirati i čitanjem/pisanjem u `string` pomoću funkcija `sscanf`, `sprintf` (v. kasnije).

Implementacija funkcije itoa

```
void f_itoa(int n, char s[])
{
    int i, sign;

    /* pamti predznak u sign i
       pretvara n u nenegativan broj */
    if ((sign = n) < 0)
        n = -n;
    i = 0;
    /* generiraj znamenke u obratnom poretku */
    do {
        s[i++] = n % 10 + '0'; /* znamenka */
    } while ((n /= 10) > 0); /* obrisi ju */
```

Implementacija funkcije itoa (nastavak)

```
if (sign < 0)
    s[i++] = '-'; /* predznak minus na kraj */
s[i] = '\0';          /* kraj stringa */

invertiraj(s);

return;
}
```

Funkciju **invertiraj** smo napravili ranije!

Zadatak. Objasnite (bez testiranja) zašto ova funkcija **ne radi** za **najmanji** prikazivi cijeli broj (na pr. -2^{31} na 32 bita). Probajte ju **popraviti** (nije teško)!

Zadatak: funkcije atof i ftoa

Zadatak. Napišite implementaciju funkcije **atof** (`<stdlib.h>`) koja prevodi niz znakova (`string`), koji predstavlja **realni broj**, u njegovu **numeričku vrijednost** (tipa `double`).

- Realni broj smije biti napisan po **svim pravilima C-a** za pisanje realnih konstanti (`točka`, `e`)!

Zadatak. Razmislite kako biste napravili implementaciju funkcije **ftoa** koja **pretvara** **realni broj** (tipa `double`) u `string` (kao pri ispisu u `printf`).

- Što sve treba **zadati**?

Izazov. Probajte realizirati **obje** funkcije tako da

- rade za **sve prikazive double** brojeve (**nije lako**).

Dodatni primjeri

Domaća zadaća. Progledajte pažljivo primjere u prvom poglavlju knjige KR2.

- Vrlo su instruktivni u smislu tehnika programiranja.

Posebno se isplati pogledati odjeljak 1.5 (i nadalje), gdje je

- niz primjera o obradi “teksta” (ulaz i izlaz znakova, brojanje znakova, riječi i linija u tekstu).

Pokazivači (nastavak)

Sadržaj

- Pokazivači (drugi dio):
  - Pokazivači i polja (ponavljanje).
  - Polje pokazivača — deklaracija. Polje stringova.
  - Polje pokazivača i dvodimenzionalno polje.
  - Sortiranje rječnika zamjenana pokazivača.
  - Argumenti komandne linije.
  - Dinamička alokacija memorije (ponavljanje).
  - Pokazivač na funkciju.

Pokazivači i polja — ponavljanje

Neka je **p** bilo koji pokazivač osim generičkog, tj. **p** može biti pokazivač na bilo koji tip (osim **void**).

Onda **p** možemo interpretirati i kao

- pokazivač na prvi element u polju odgovarajućeg tipa, tj. kao **p = &p[0]**. Nadalje, za pokazivač **p** smijemo koristiti
- i aritmetiku pokazivača i indekse (možemo ih “miješati”).

Veza između aritmetike pokazivača i indeksiranja je

$$p + i = \&p[i], \quad *(p + i) = p[i],$$

gdje je **i** cijeli broj (smije biti i negativan).

Za razliku od “običnog” polja, ako **p** nije definiran kao konstantan pokazivač, smijemo mu mijenjati vrijednost.

Polje pokazivača

Polje pokazivača ima deklaraciju:

```
tip_pod *ime[izraz];
```

Napomena: Primarni operator [ ] ima viši prioritet od unarnog operatora *.

Primjer. Razlikujte polje pokazivača (ovdje 10 pokazivača):

```
int *ppi[10];
```

---

od pokazivača na polje (ovdje od 10 elemenata):

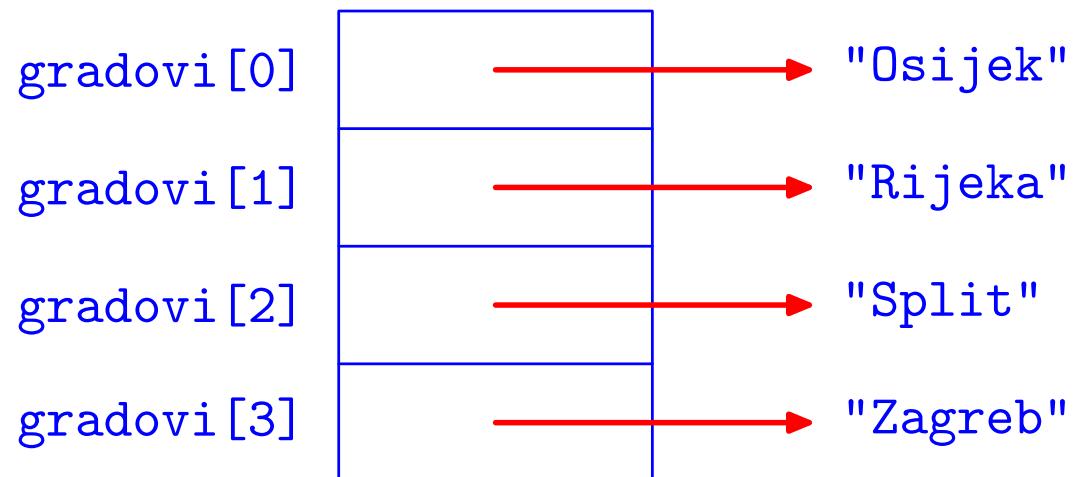
```
int (*ppi)[10];
```

Polje pokazivača (nastavak)

Pokazivač na **char** možemo inicijalizirati **stringom**. Isto vrijedi i za **polje** takvih pokazivača — dobivamo “**polje stringova**”.

```
static char *gradovi[] = { "Osijek", "Rijeka",
                           "Split", "Zagreb"};
```


Ovo se često koristi za **fiksna imena** objekata, na pr. **dani** u tjednu, **mjeseci** u godini (v. KR2, str. 113–114).

Polje pokazivača i dvodimenzionalno polje

Postoji bitna razlika između polja pokazivača:

```
char *mjesto[] = { "Hum", "Kanfanar",  
                   "Sveti Vincenat" };
```

---

i dvodimenzionalnog polja:

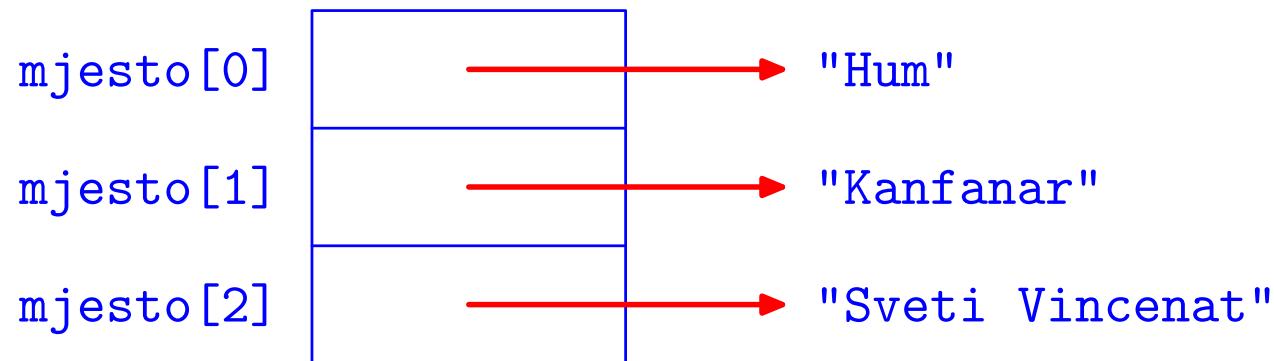
```
char amjesto[] [16] = { "Hum", "Kanfanar",  
                        "Sveti Vincenat" };
```

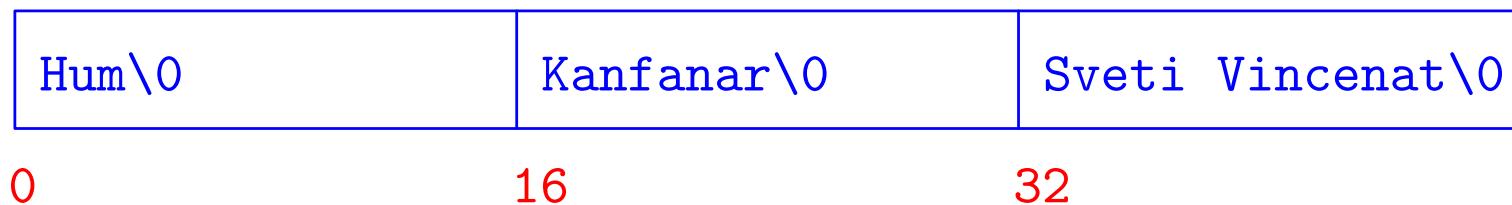
Razlika se najbolje vidi na sljedećim slikama.

Polje pokazivača i dvodimenzionalno polje

Polje pokazivača mjesto:

Dvodimenzionalno polje amjesto:

Sortiranje rječnika

Problem. Imamo hrpu riječi, raznih duljina, koje treba:

- učitati sa standardnog ulaza,
- leksikografski sortirati,
- ispisati u sortiranom poretku.

Očito je da pojedine riječi treba spremati kao stringove. Da ne komplikiramo, pretpostavit ćemo da

- svaka pojedina riječ stane u string od 80 znakova.

(Dinamičko spremanje stringova proizvoljne duljine — sami.)

Dogovor: ulaz sadrži po jednu riječ u svakom redu (`gets`).

Kako ćemo spremiti našu “hrpu” riječi?

Sortiranje rječnika (nastavak)

Ako ih spremimo u dvodimenzionalno polje, onda je sve relativno lako (v. Prog1). Međutim, to je loše:

- spremanje je memorijski rastrošno (v. prošlu sliku),
- sortiranje je vrlo sporo — zbog zamjena stringova (polja).

Zato ćemo program realizirati preko polja pokazivača na stringove (riječi). U tom polju, nazovimo ga **p**,

- **i**-ti element sadrži pokazivač na **i**-tu riječ.

Sortiranje riječi realiziramo

- zamjenama pokazivača u polju **p**, a ne stringova!

Problem: učitavanje i stvarno spremanje riječi.

Sortiranje rječnika — čitanje riječi

Primjer. Učitavanje rječnika — ne ovako!

```
int main() {  
    char *p[2], q[80];  
  
    gets(q); /* plava */  
    p[0] = q;  
  
    gets(q); /* crvena */  
    p[1] = q;  
  
    puts(p[0]); /* Sto će se ispisati? */  
    puts(p[1]); /* Sto će se ispisati? */  
    return 0; }
```

Sortiranje rječnika — čitanje riječi (nastavak)

Izlaz:

---

crvena
crvena

Razlog: `p[0]` i `p[1]` sadrže **istu** adresu (od `q`), pa “vide”

- **isti** string (zadnji učitani).

Funkciji `gets` treba poslati pravo mjesto za spremanje stringa!

Jedno moguće rješenje za stvarno spremanje riječi:

- koristimo jedno “veliko” jednodimenzionalno polje znakova u koje redom “trpamo” riječi, jednu za drugom.

(Dinamičko alociranje stringova za riječi — sami.)

Sortiranje rječnika — spremanje riječi

Dakle, imamo dva jednodimenzionalna polja:

- polje znakova w — koje sadrži sve riječi (kao stringove), jednu za drugom, bez “rupa”,
- polje pokazivača na znakove p — tako da $p[i]$ sadrži pokazivač na početak $i+1$ -e riječi u polju w .

Radi jednostavnosti, prepostavit ćemo još da

- imamo najviše 100 riječi.

To je maksimalni broj elemenata u polju p .

Uz ove prepostavke, polja w i p onda možemo definirati

- kao polja fiksne dimenzije.

(Dinamičko alociranje ovih polja — sami.)

Sortiranje rječnika — spremanje riječi (nast.)

Izgled polja w i p :

- Prva riječ počinje na početku polja w , tj. na mjestu $w[0]$, pa je $p[0] = \&w[0] = w$.
- Uzmimo da prva riječ ima ukupno n_1 znakova. Oprez: $n_1 = \text{strlen}$ od prve riječi + 1 (zbog nul-znaka).
- Druga riječ ide odmah iza prve. Dakle, počinje na mjestu $w[n_1]$, pa je $p[1] = \&w[n_1] = w + n_1$.

I tako redom.

Sad bi došla slika kako to izgleda (v. sljedeća stranica).

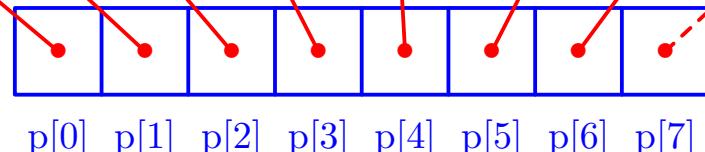
Spremanje riječi u rječniku

polje w

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 2 2 2 2 2 2 2 2 3 3 3 3 3 3 3
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5

J	a	\emptyset	s	a	m	\emptyset	m	a	l	a	\emptyset	R	u	z	a	,	\emptyset	m	a	m	i	n	a	\emptyset	s	a	m	\emptyset	k	c	i	.	\emptyset	\emptyset
---	---	-----------	---	---	---	-----------	---	---	---	---	-----------	---	---	---	---	---	-----------	---	---	---	---	---	---	-----------	---	---	---	-----------	---	---	---	---	-----------	-----------

polje p

Sortiranje rječnika — detalji implementacije

Radi jednostavnosti, oba polja `w` i `p` definiramo kao globalna (statička). Stvarno,

- samo `w` koristimo kao globalno polje,
- dok je `p` “uredno” argument svih funkcija.

Dogovor: da ne bude “prejednostavno”,

- stvarni broj riječi nije unaprijed zadan, već
- čitamo riječi sve dok ne učitamo prazan red (praznu riječ, tj. string duljine 0).

Za sortiranje koristimo:

- sortiranje izborom ektrema (v. Prog1).

Sortiranje rječnika — početak programa

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <stdlib.h>

/* Sortiranje rjecnika. */

#define MAXBROJ 100
#define MAXDULJ 80

/* MAXBROJ = max. broj rijeci,
   MAXDULJ = max. duljina pojedine rijeci. */
```

Sortiranje rječnika — globalne definicije

```
/* Globalno polje znakova za rjecnik. */

char w[MAXBROJ * MAXDULJ] ;

/* Globalno polje pokazivaca na
   pojedine rjeci - stringove. */

char *p[MAXBROJ] ;

/* Stvarni broj rjeci u rjecniku. */

int broj_rjeci;
```

Sortiranje rječnika — učitavanje rječnika

```
/* Ucitava rjeci i vraca broj rjeci.  
Kraj ucitavanja je prazna rijec. */  
int unos(char *p[])  
{  
    char *q = w;  
    int flag = 1, broj = 0;  
    while (flag) {  
        if (broj >= MAXBROJ) return -1;  
        p[broj] = gets(q);  
        if (strlen(p[broj]) == 0) return broj;  
        q += strlen(q) + 1;  
        ++broj;  
    }  
}
```

Sortiranje rječnika — sortiranje

```
/* Sortiranje rječnika izborom ekstrema.  
Dovodimo najmanju rijec na pocetak.  
Koristimo samo zamjene pokazivaca. */  
  
/* Polje pokazivaca na znakove-stringove. */  
  
void sort(char *p[], int n)  
{  
    int i, j, ind_min;  
    char *temp;
```

Sortiranje rječnika — sortiranje (nastavak)

```
for (i = 0; i < n - 1; ++i) {
    ind_min = i;
    for (j = i + 1; j < n; ++j)
        if (strcmp(p[j], p[ind_min]) < 0)
            ind_min = j;
    if (i != ind_min) {
        temp = p[i];
        p[i] = p[ind_min];
        p[ind_min] = temp;
    }
}

return;
}
```

Sortiranje rječnika — ispis rječnika

```
/* Ispisuje sve riječi u rječniku. */

void ispis(char *p[])
{
    int i;

    for (i = 0; i < broj_rijeci; ++i)
        puts(p[i]);

    return;
}
```

Sortiranje rječnika — glavni program

```
/* Glavni program. */

int main(void)
{
    if ((broj_rijeci = unos(p)) >= 0) {
        printf("Broj rijeci = %d\n", broj_rijeci);
        sort(p, broj_rijeci);
        ispis(p);
    }
    else
        printf("Previse rijeci na ulazu.\n");

    return 0;
}
```

Sortiranje rječnika — primjer ulaza

Ulaz:

Ja
sam
mala
Ruza,
mamina
sam
kci.

Sortiranje rječnika — izlaz

Izlaz:

Broj rijeci = 7

Ja

Ruza,

kci.

mala

mamina

sam

sam

Sortiranje rječnika — poboljšanje unosa

Funkcija `unos` strogo očekuje praznu riječ kao `kraj` ulaza i javlja grešku ako pokušamo učitati preveliki broj riječi.

Modificirana verzija funkcije `unos` kontrolira sve što može.

- Uredno prekida čitanje ako učitamo maksimalni broj riječi (prije prazne) i to nije greška. U ostatku programa radimo samo s rijećima koje su “stale” u rječnik (polje `p`).
- Provjerava je li `gets` uspješno učitao string, ili je vratio `NULL` (što je signal greške), i samo tad javlja grešku.
- Usput, ne poziva `strlen` dva puta, već pamti duljinu.

Jedina modifikacija u glavnom programu je poruka o grešci.

Još bolje bi bilo koristiti funkciju `fgets` za kontrolu broja učitanih znakova u string (v. kasnije, kod datoteka).

Sortiranje rječnika — modificirani unos

```
/* Ucitava rijeci i vraca broj rijeci.  
Kraj ucitavanja je prazna rijec. */  
int unos(char *p[])  
{  
    char *q = w;  
    int flag = 1, broj = 0, dulj;  
    while (flag) {  
        if (gets(q) == NULL) return -1;  
        if ((dulj = strlen(q)) == 0) return broj;  
        if (broj >= MAXBROJ) return broj;  
        p[broj++] = q;  
        q += dulj + 1;  
    }  
}
```

Sortiranje rječnika — pripadni glavni program

```
/* Glavni program. */

int main(void)
{
    if ((broj_rijeci = unos(p)) >= 0) {
        printf("Broj rijeci = %d\n", broj_rijeci);
        sort(p, broj_rijeci);
        ispis(p);
    }
    else
        printf("Greska u citanju rijeci.\n");

    return 0;
}
```

Sortiranje rječnika — varijacije na temu

U prethodnom programu, polja `w` i `p` imaju **fiksnu** dimenziju (zadali smo **maksimalni** broj riječi i **maksimalnu duljinu** riječi).

Varijacija 1. Promijenite program tako da se polja `w` i `p`

- **dinamički alociraju** i, po potrebi, **reallociraju** (ako treba povećati “duljinu” nekog polja).

Varijacija 2. Umjesto polja `w`, koristite **dinamičku alokaciju** za svaku učitanu riječ:

- ako se zna **maksimalna duljina riječi**,
- isto, s tim da maksimalna **duljina riječi nije zadana** (ili ograničena).

Pažljivo **kontrolirajte** da ne “**gazite**” po memoriji!

Sortiranje rječnika — zadatak

Zadatak. Prilagodite i iskoristite QuickSort algoritam za sortiranje rječnika.

Oprez: funkcija `swap` treba zamijeniti vrijednosti pokazivača na znakove (stringove).

- Argumenti funkcije `swap` moraju biti pokazivači na te pokazivače, tj. tip argumenata je `char **`.

Argumenti komandne linije

Argumenti komandne linije

Programi vrlo često koriste parametre, koji se učitavaju zajedno s imenom programa. Takvi parametri zovu se argumenti komandne linije.

```
cp ime1 ime2
```

Program koji želi koristiti argumente komandne linije, mora funkciju **main** deklarirati s **dva** argumenta (a ne **void**):

- **argc** — tipa **int**, i
  - **argv** — polje pokazivača na **char** (polje stringova).
-

```
int main(int argc, char *argv[])
{ ... }
```

Argumenti komandne linije (nastavak)

Značenje `argc` (“argument count”):

- Broj `argc - 1` je broj argumenata komandne linije. Ako ih nema, onda je `argc = 1`.

Značenje `argv` (“argument value”):

- U `argv` je polje pokazivača na argumente komandne linije.
- `argv[0]` uvijek pokazuje na string koji sadrži ime programa.
- Ostali parametri smješteni su redom kojim su upisani.
- Iza svega je `argv[argc] = NULL` (“za svaki slučaj”).

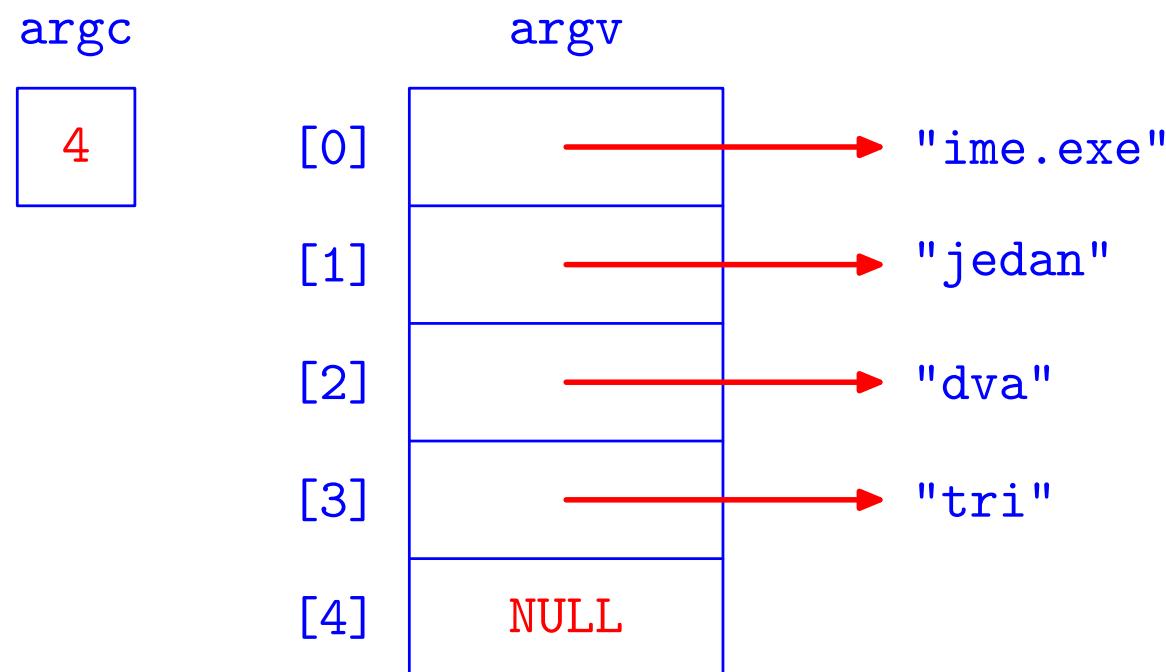
Argumenti se “čitaju” kao stringovi u funkciji `scanf`, tj. bjeline su separatori.

Argumenti komandne linije (nastavak)

Primjer. Ako program pozovemo s:

ime.exe jedan dva tri

onda je:

Argumenti komandne linije (nastavak)

Primjer. Program koji ispisuje argumente komandne linije:

```
#include <stdio.h> /* program arg_1 */

int main(int argc, char *argv[])
{
    int i;

    printf("argc = %d\n", argc);
    for (i = 0; i < argc; ++i)
        printf("argv[%d]: %s\n", i, argv[i]);

    return 0;
}
```

Argumenti komandne linije (nastavak)

Komandna linija:

---

arg_1 Ja sam mala Ruza, mamina sam kci.

Izlaz:

```
argc = 8
argv[0]: arg_1
argv[1]: Ja
argv[2]: sam
argv[3]: mala
argv[4]: Ruza,
argv[5]: mamina
argv[6]: sam
argv[7]: kci.
```

Argumenti komandne linije (nastavak)

Primjer. Program koji ispisuje argumente komandne linije odvojene zarezima, a na kraju stavlja točku:

```
#include <stdio.h> /* program args */

int main(int argc, char *argv[])
{
    int i;
    for (i = 0; i < argc; ++i)
        printf("%s%c", argv[i],
               (i < argc-1) ? ',' : '.');
    printf("\n");
    return 0;
}
```

Argumenti komandne linije (nastavak)

Poziv programa `args` naredbom:

`args` ovo su neki parametri

---

ispisuje

`args,ovo,su,neki,parametri.`

Dinamička alokacija memorije — ponavljanje

Dinamička alokacija memorije služi za kreiranje

- polja kod kojih dimenzija nije unaprijed poznata, (tu se vidi prava korist ekvivalencije pokazivača i jednodimenzionalnih polja),
- dinamičkih struktura podataka — na pr. vezane liste, stabla, i sl.

Dinamički objekti “žive” u bloku memorije koji se zove “hrpa” (engl. “runtime heap”).

Funkcije za alokaciju i dealokaciju memorije deklarirane su u datoteci zaglavlja `<stdlib.h>` (standardna biblioteka):

- alokacija: funkcije `malloc`, `calloc`, `realloc`,
- dealokacija: funkcija `free`.

Alokacija memorije — funkcije malloc i calloc

Funkcije za **dinamičku** alokaciju memorije su:

```
void *malloc(size_t n);
void *calloc(size_t nobj, size_t size);
```

Funkcija **malloc** rezervira **blok** memorije od **n** bajtova.

Funkcija **calloc** rezervira **blok** memorije za spremanje

- **nobj** objekata, a svaki **pojedini** objekt ima veličinu **size**, tj. **ukupan** broj rezerviranih bajtova je **nobj * size**.
- Dodatno, **inicijalizira** cijeli rezervirani prostor na **nule**, preciznije, na **nul-znakove** ('\\0').

Obje funkcije vraćaju **generički pokazivač** na rezervirani blok memorije, ili **NULL**, ako zahtjev **nije** mogao biti ispunjen..

Dinamička alokacija memorije — primjer

Primjer. Alokacija memorije za 128 objekata tipa `double`.

```
double *p;  
...  
p = (double *) malloc(128 * sizeof(double));  
if (p == NULL) {  
    printf("Greska: alokacija nije uspjela!\n");  
    exit(-1); }
```

Može i ovako, s **inicijalizacijom** na nule:

```
p = (double *) calloc(128, sizeof(double));
```

Napomena. Kod dinamičke alokacije memorije **uvijek** treba provjeriti je li alokacija **uspjela** ili **ne**: `if (p == NULL) . . .`.

Alokacija memorije — funkcija realloc

Funkcija `realloc` služi za **promjenu veličine** već alociranog bloka.

```
void *realloc(void *p, size_t size);
```

Funkcija `realloc` mijenja **veličinu** objekta na kojeg pokazuje `p` na **zadanu veličinu `size`** (tj. “realocira memoriju”).

- Sadržaj objekta (`*p`) ostaje **isti** do **minimuma** stare i nove veličine (kopira se, po potrebi).
- Ako je **nova veličina objekta veća** od stare, dodatni prostor se **ne inicijalizira**.

Vraća **pokazivač** na **novorezervirani** prostor, ili **NULL**, ako zahtjev **nije** ispunjen (i tada `*p` ostaje **nepromijenjen**).

Dealokacija memorije — funkcija free

Alociranu memoriju, nakon upotrebe, možemo oslobođiti funkcijom **free**.

```
void free(void *p);
```

Funkcija **free** uzima pokazivač **p** na početak alociranog bloka memorije i **oslobađa** taj blok memorije.

Ako je **p == NULL**, onda ne radi ništa!

Oprez: funkcija **free** ne mijenja pokazivač **p**. Nakon poziva **free(p);** taj pokazivač i dalje **pokazuje** na (sad) oslobođeni dio memorije i **ne smije** se koristiti.

Najbolje je odmah **iza** poziva **free(p);** staviti i **p = NULL;**.

Dinamičko kreiranje polja — ponavljanje

Primjer. Program dinamički “kreira” polje a cijelih brojeva tipa int, s tim da se broj n elemenata polja učitava. Ispisuje zbroj svih elemenata u polju.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(void)
{
    int *a;      /* pokazivac na dinamicko polje */
    int i, n, zbroj;

    printf("Upisi broj elemenata polja a:");
    scanf("%d", &n);
```

Dinamičko kreiranje polja (nastavak)

```
if ((a = (int*) calloc(n, sizeof(int)))
    == NULL) {
    printf("Alokacija nije uspjela.\n");
    exit(-1);
}
for (i = 0; i < n; ++i) {
    printf("Upisi element polja: ");
    scanf("%d", &a[i]);
}
zbroj = 0;
for (i = 0; i < n; ++i)
    zbroj = zbroj + a[i];
printf("%d\n", zbroj);

free(a); /* a = NULL; ne treba, gotovi smo. */
return 0; }
```

Dinamičko kreiranje polja (nastavak)

Broj **n** elemenata polja možemo učitati i s komandne linije, samo ga treba pretvoriti iz stringa u tip **int** (funkcija **atoi**).

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(int argc, char *argv[])
{
    int *a;      /* pokazivac na dinamicko polje */
    int i, n, zbroj;

    n = atoi(argv[1]);
    ...
}
```

Provjera argumenata komandne linije

Napomena. Ako program **očekuje** neke **argumente** na komandnoj liniji, onda **uvijek** treba provjeriti:

- da li su zaista **upisani** pri pozivu programa — test **argc**,
- imaju li svi **argv[i]** **korektan** (očekivani) oblik.

U prošlom primjeru to bi izgledalo ovako:

```
if (argc < 2) {  
    printf("Broj elemenata nije zadan.\n");  
    exit(-1); }  
n = atoi(argv[1]);  
if (n <= 0) {  
    printf("Broj elemenata nije pozitivan.\n");  
    exit(-1); }
```

Pokazivač na funkciju

Pokazivač na funkciju

Pokazivač na funkciju deklarira se kao:

```
tip_pod (*ime)(tip_1 arg_1, ..., tip_n arg_n);
```

Ovdje je **ime** varijabla tipa — pokazivač na funkciju koja

- uzima **n** argumenata tipa **tip_1** do **tip_n**
- i vraća vrijednost tipa **tip_pod**.

Slično kao i u prototipu funkcije, ne treba pisati imena argumenata **arg_1** do **arg_n**.

Primjer:

```
int (*pf)(char c, double a);
int (*pf)(char, double);
```

Pokazivač na funkciju (nastavak)

U deklaraciji pokazivača na funkciju — zgrade su nužne.

- Primarni operator ( ) — “poziva” ili argumenata funkcije, ima viši prioritet od unarnog operatorka *.

Primjer. Razlikujte funkciju koja vraća pokazivač na neki tip (ovdje na double):

```
double *pf(double, double);
double *(pf(double, double)); /* Isto */
```

---

od pokazivača na funkciju koja vraća vrijednost nekog tipa (ovdje double):

```
double (*pf)(double, double);
```

Pokazivač na funkciju — svrha

Pokazivač na funkciju omogućava da jedna funkcija prima neku drugu funkciju kao argument. Realizacija ide tako da

- prva funkcija dobiva pokazivač na drugu funkciju.

```
int prva(int, int (*druga)(int));
```

U pozivu prve funkcije navodimo samo stvarno ime druge funkcije (koja negdje mora biti deklarirana s tim imenom), tj.

- ime funkcije je sinonim za pokazivač na tu funkciju.

```
prva(n, stvarna_druга);
```

Cijela stvar je vrlo slična onoj za polja!

Pokazivač na funkciju — primjer

Primjer. Treba izračunati vrijednost integrala zadane (realne) funkcije f na segmentu $[a, b]$

$$I = \int_a^b f(x) dx.$$

Za računanje integrala obično se koriste približne (numeričke) formule. Slično Riemannovim sumama, te formule koriste

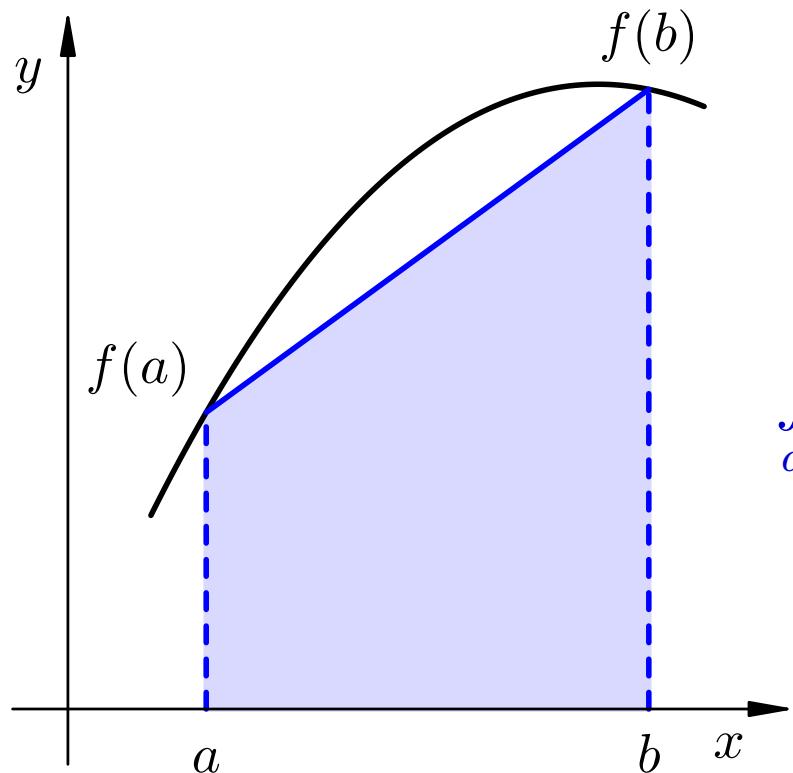
- vrijednosti funkcije f u određenim točkama iz $[a, b]$.

Funkcija za (približno) računanje integrala I onda mora imati (barem) 3 argumenta:

- granice integracije a, b , i
- funkciju koja računa vrijednost $f(x)$ u zadanoj točki x .

Primjer — trapezna formula

Primjer. Napisati funkciju koja po trapeznoj formuli približno računa integral zadane funkcije. Trapezna formula ima oblik:

$$\int_a^b f(x) dx \approx \frac{f(a) + f(b)}{2} (b - a).$$

Trapezna formula — program

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>
double integracija(double, double,
                   double (*)(double));
int main(void) {
    printf("Sin: %f\n", integracija(0, 1, sin));
    printf("Cos: %f\n", integracija(0, 1, cos));
    return 0; }

double integracija(double a, double b,
                   double (*f)(double)) {
    return 0.5 * (b - a) * ( (*f)(a) + (*f)(b) );
}
```

Trapezna formula — rezultati i komentar

Uočite da u **pozivima** funkcije **integracija** navodimo

- samo imena funkcija **sin** i **cos**
iz matematičke biblioteke **<math.h>**.

Rezultati:

Sin: 0.420735

Cos: 0.770151

Točnost ovih približnih vrijednosti i “**nije nešto**”. Provjerite!

Puno **bolju točnost** možemo postići korištenjem tzv.

- produljene trapezne formule.

Produljena trapezna formula — ideja

Produljena trapezna formula za približnu integraciju.

- Izaberemo prirodni broj $n \in \mathbb{N}$.
- Segment $[a, b]$ podijelimo na n podintervala točkama x_i , za $i = 0, \dots, n$, tako da je

$$a = x_0 < x_1 < \dots < x_{n-1} < x_n = b.$$

Pripadni podintervali su $[x_{i-1}, x_i]$, za $i = 1, \dots, n$.

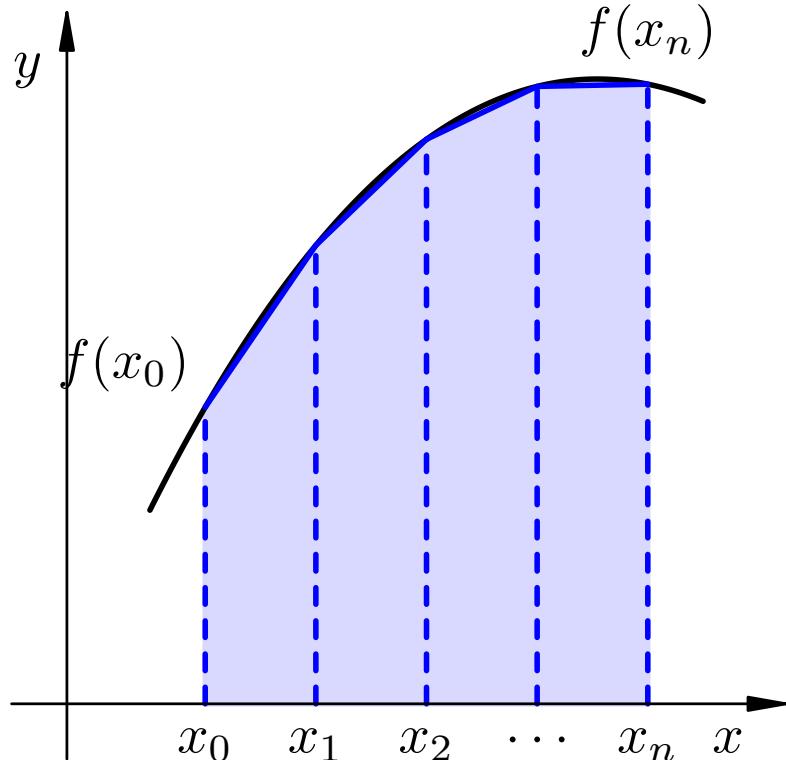
- Zato vrijedi

$$I = \int_a^b f(x) dx = \sum_{i=1}^n \int_{x_{i-1}}^{x_i} f(x) dx.$$

- Na svakom podintervalu $[x_{i-1}, x_i]$, za $i = 1, \dots, n$, iskoristimo trapeznu formulu i sve zbrojimo.

Produljena trapezna formula

Obično se točke x_i uzimaju **ekvidistantno**, tako da svi podintervali imaju jednaku duljinu — označimo ju s h .

Onda je **duljina** podintervala

$$h = \frac{b - a}{n},$$

a **točke** su

$$x_i = a + i \cdot h, \quad i = 0, \dots, n.$$

Produljena trapezna formula — formula

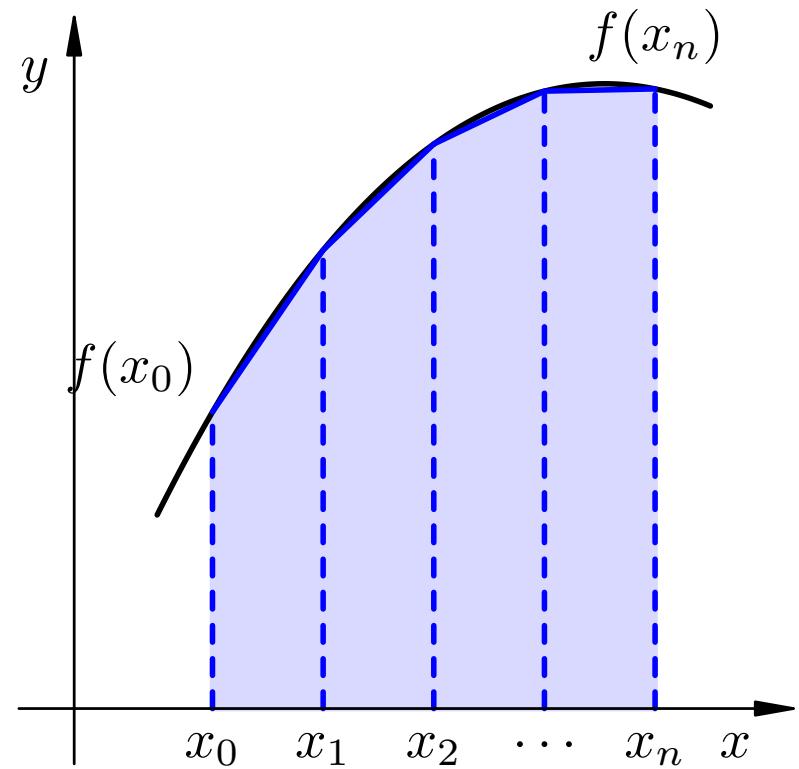
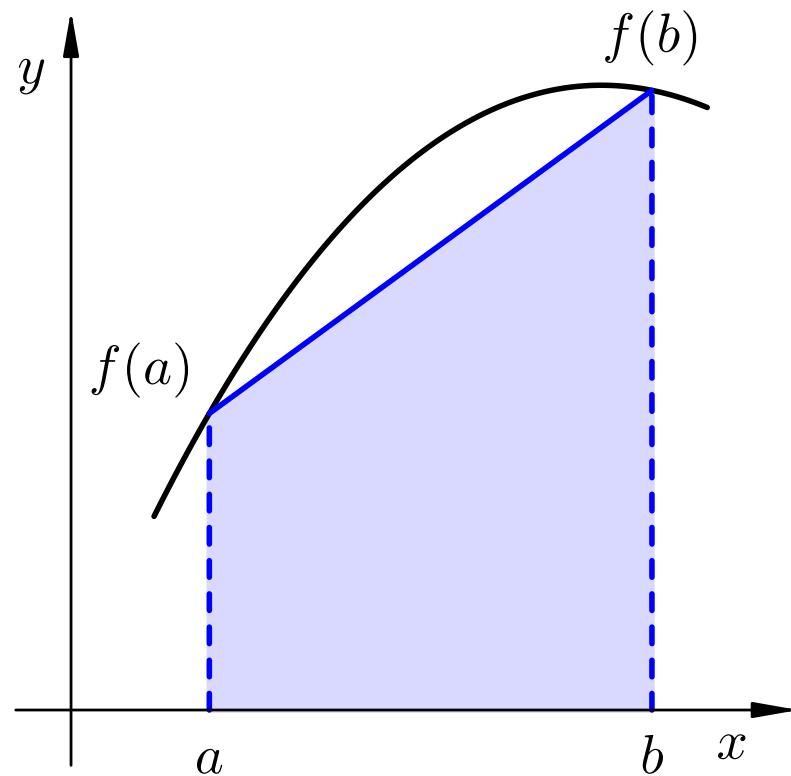
Obična trapezna formula na podintervalu $[x_{i-1}, x_i]$ daje

$$\int_{x_{i-1}}^{x_i} f(x) dx \approx \frac{f(x_{i-1}) + f(x_i)}{2} (x_i - x_{i-1}) = \frac{h}{2}(f(x_{i-1}) + f(x_i)).$$

Kad zbrojimo za sve podintervale, izlazi

$$\begin{aligned} I &\approx \sum_{i=1}^n \frac{h}{2} (f(x_{i-1}) + f(x_i)) \\ &= \frac{h}{2} (f(x_0) + 2f(x_1) + \cdots + 2f(x_{n-1}) + f(x_n)) \\ &= h \left(\frac{1}{2} (f(a) + f(b)) + \sum_{i=1}^{n-1} f(a + ih) \right). \end{aligned}$$

Obična i prodljena trapezna formula — slike

Povećavanjem n dobivamo sve **bolju** aproksimaciju integrala.

Produljena trapezna formula — deklaracije

```
#include <stdio.h>
#include <math.h>

double integracija(double, double, int,
                   double (*)(double));
```

Produljena trapezna formula — funkcija

```
double integracija(double a, double b, int n,
                   double (*f)(double))
{
    double suma, h = (b - a) / n;
    int i;

    suma = 0.5 * ( (*f)(a) + (*f)(b) );
    for (i = 1; i < n; ++i)
        suma += (*f)(a + i * h);
    return h * suma;
}
```

Produljena trapezna formula — glavni program

```
int main(void)
{
    double a = 0.0, b = 2.0 * atan(1.0); /* pi/2 */
    int n = 1;

    printf("Integral sinusa od 0 do pi/2:\n");
    while (n <= 100000) {
        printf(" [n = %6d]: %13.10f\n", n,
               integracija(a, b, n, sin));
        n *= 10;
    }
    return 0;
}
```

Produljena trapezna formula — rezultati

Izlaz:

Integral sinusa od 0 do pi/2:

[n = 1] : 0.7853981634

[n = 10] : 0.9979429864

[n = 100] : 0.9999794382

[n = 1000] : 0.9999997944

[n = 10000] : 0.9999999979

[n = 100000] : 1.0000000000

Ha! Nije loše! Zadnja vrijednost je **točna** na **svih 10 decimala**.

Više o metodama za numeričku integraciju u **Numeričkoj matematici**.

Ime funkcije = pokazivač na tu funkciju

Uputa: kako koristiti **pokazivač** na funkciju — kod **stvarnog** i **formalnog** argumenta neke funkcije (v. KR2, str. 118–120).

Za propisno **deklariranu** funkciju,

- ime funkcije je **sinonim** za **pokazivač** na tu funkciju.

Zato, na primjer, u **pozivu** funkcije **integracija** navodimo samo **ime** funkcije **sin** — kao **stvarni** argument:

```
i_sin = integracija(0, 1, sin);
```

Adresni operator **&** ispred **sin** **nije potreban** (kao ni ispred imena polja), iako ga je **dozvoljeno** napisati:

```
i_sin = integracija(0, 1, &sin);
```

Poziv funkcije zadane pokazivačem

Isto **smijemo** napraviti i kod **poziva** funkcije koja je **formalni argument** — zadan **pokazivačem**, unutar neke druge funkcije.

- Međutim, **nemojte** to raditi!

Na primjer, **f** je **formalni argument** funkcije **integracija**:

```
double integracija(double a, double b,
                    double (*f)(double)) {
    return 0.5 * (b - a) * ( (*f)(a) + (*f)(b) );
}
```

Strogo govoreći, tj. pazeći na **tipove** objekata,

- **f** je **pokazivač** na funkciju,
- a ***f** je **funkcija**, nakon **derefenciranja**!

Poziv funkcije zadane pokazivačem (nastavak)

U tom smislu, prošli primjer je potpuno **korektno** napisan.

Naprotiv, iako je **dozvoljeno**, **nije** sasvim **korektno** napisati

---

```
double integracija(double a, double b,  
                   double (*f)(double)) {  
    return 0.5 * (b - a) * ( f(a) + f(b) ); }
```

Analogno, **dozvoljeno** napisati i ovo (ekvivalentno gornjem):

```
double integracija(double a, double b,  
                   double (*pf)(double)) {  
    double (*f)(double) = pf;  
    return 0.5 * (b - a) * ( f(a) + f(b) ); }
```

Pokazivač na funkciju i obrada znakova (zadaci)

Pokazivač na funkciju — dodatni primjeri

Pokazivač na funkciju može se **zgodno** iskoristiti kod obrade **znakova** u stringu (v. prošlo predavanje).

Vrsta znakova koju želimo obraditi (na pr. **samoglasnici**) zadana je odgovarajućom **funkcijom** oblika

---

```
int vrsta(int c);
```

Takva funkcija **provjerava** pripada li zadani **znak c** određenoj **vrsti znakova** ili ne (kao funkcije iz **<ctype.h>**). Nekoliko takvih funkcija smo već napisali.

Funkcija za **obradu takvih znakova** u zadanim **stringu** dobiva (osim stringa) i **pokazivač** na funkciju za provjeru znakova:

```
int (*vrsta)(int c)
```

Pokazivač na funkciju — zadaci

Zadaci. Napišite funkciju koja ima **string** (tj. pokazivač na **char**) i **pokazivač na funkciju** za provjeru znakova kao argumente i radi sljedeće:

1. vraća **broj** takvih znakova u stringu,
2. to isto, a kroz varijabilni argument vraća **prvi** takav znak u stringu, ako ga ima (u protivnom, ne mijenja taj argument),
3. vraća **pokazivač** na **prvi** takav znak u stringu, ako ga ima (u protivnom, vraća **NULL**),
4. to isto, a kroz varijabilni argument vraća **broj** takvih znakova u stringu,
5. vraća **pokazivač** na **zadnji** takav znak u stringu, ako ga ima (u protivnom, vraća **NULL**).